

tuistijn van dat ik. Ook in het pasgeboren kind, ja, reeds vóór de geboorte, is in elk menscheijk wezen dat ik aanwezig; maar daarom kunt ge nog volstrekt niet zeggen, dat in het kindeke vóór zijn geboorte of ook vlak na zijn geboorte reeds zelfbesef en zelfbewustzijn gevonden wordt. Zelfs in een kindeke dat reeds maanden geleefd heeft, sluimert dit bewustzijn nog geheel, en eerst op volwassen leeftijd kunt ge zeggen, dat dit bewustzijn ten volle ontloopt is. Doch zelfs dan nog is het volstrekt niet waar, dat deze bewuste mensch op elk oogenblik geheel zijn ik in zijn bewustzijn heeft opgenomen. Een derde gedeelte van uw leven slaapt ge, en is uw bewustzijn geheel ingezonken. In een zeer groot gedeelte van uw wakker leven, denkt ge alleen aan het ééne ding waarmee ge bezig zijt, en schuilt al het andere. En hoogstens kunt ge zeggen, dat er enkele hoog opgewekte oogenblikken in uw leven zijn, waarin ge een groot gedeelte van uw ik in uw bewustzijn levendig voor u hebt. Er is meer nog. Een man van vijftig jaren kent zichzelf beter dan een jongeman die een kwart eeuw jonger is. Er is vooruitgang, er is ontwikkeling, er is rijping ook in ons bewustzijn. Onderwijl het diepste ik in ons wezen steeds hetzelfde en zichzelf gelijk blijft, gaat daarentegen het bewustzijn voort, wordt rijker aan inhoud, en leert ook zijn eigen ik beter verstaan. Het is dan ook tegen alle reden en tegen alle levenservaring in, als men weigert op dit onderscheid tusschen ons bewustzijn en ons ik scherp te letten. Dit onderscheid is zelfs de grondslag van alle opvoedkunde, en wie dit onderscheid verwaarloost, telt onder de nadenkenden eenvoudig niet mee.

Doch hieruit volgt dan ook, dat er bij de herschepping wel te onderscheiden is tusschen de wedergeboorte van ons ik, en de bekeering of omzetting van ons bewustzijn. Het Grieksche woord in de Heilige Schrift voor bekeering gebruikt is *metanoia*, dat letterlijk beteekent: *bewustzijnsomzetting*, gevolgd door *metastropis*, d. w. z. *voandelsomzetting*, en zoowel deze omzetting van ons bewustzijn, als deze omzetting van onzen levenswandel, wordt ganschelijk onderscheiden van ons geboren worden uit God, van onze wedergeboorte. En nu zijn er wel oppervlakkige lieden, die bij hoog en laag betuigen, dat wedergeboorte niet schuilen kan, dat wat leeft zich in het leven toonen moet, en zooveel meer. Maar al zulke beweringen zijn de losse uitspraken van den onnadenkende. Wat we van het kindeke vóór zijn geboorte, van den mensch in den slaap, en van de rijping van ons bewustzijn herinnerden, toont het tegendeel. Het is volstrekt niet waar, dat een verandering in ons ik terstond en op het zelfde oogenblik gevolgd wordt door een daarmee verband houdende wijziging in ons bewustzijn. Beide zijn uiteraard verschillende zaken, die ook in tijdsorde aanmerkelijk uiteen kunnen loopen. Johannes de Dooper wist toen hij in de wieg lag, niets van wat reeds in zijns moeders schoot met hem was voorgevallen. Die omzetting van het bewustzijn is alzoo een tweede daad Gods, die terstond op de omzetting van het ik volgen kan, maar ook pas geruimen tijd daarna kan plaats grijpen; en eerst dan werkt uit het geloofsvermogen het bewuste geloof op.

Hetzelfde geldt natuurlijk van de neiging en van den wil, en behoort van die beide niet afzonderlijk uiteengezet te worden. Het ik kan omgezet zijn, zonder dat hiermee voorsnog eenige verandering in het bewustzijn, in de neiging, of in den wil is teweeggebracht. Evenals de zaadkorrel een korten tijd in de aarde ligt, zonder dat er nog eenig uitspruitel aan valt waar te nemen, evenzo kan het „zaad Gods“, gelijk de apostel dit noemt, in ons ik schuilen, zonder dat er nog eenige uitwerking van uitging. Dit volgt wel zeker en stellig, maar niet vanzelf en niet onmiddellijk. Als ge een zaadkorrel even onder de aarde legt en de grond is half bevroren, en er komt geen vocht bij, en er straalt geen zon op, dan kan die zaadkorrel weken onder den grond liggen, zonder te werken. En zoo nu ook begint dit zaad Gods dan eerst te werken, als de bodem van het hart workt, en de koestering der genade ondergaat. Doch ook dan als deze ontkieming begint en doorzet, zodat er in de neiging, in het bewustzijn en in den wil riseringen ten goede komen, is hiermee nog volstrekt niet gezegd, dat daarom reeds terstond al die neigingen *geheiligt*, *heel* dat bewustzijn, al die wil op eenmaal ten goede is omgezet. Integendeel, alle drie deze bewegingen van het ik bezitten elk een breede sfeer, en niet dan zeer langzamerhand dringt uit het herboren ik de herschepping in die drie sferen door. Ieder kan bij zichzelf nagaan, hoe niet dan zeer langzaam een verkeerde neiging in hem tot zwingen wordt gebracht, om voor betere neiging plaats te maken. Ge weet zelf, hoe ge nog jaren lang in uw bewustzijn allerlei onware en onjuiste voorstellingen blijft meedragen, die niet dan zeer langzaam voor ware voorstellingen en denkbeelden plaats maken. En evenmin is het u een persoonlijk geheim hoe ge nog telkens worstelen moet, om uw wil, die reeds ten deele ten goede neigt, op allerlei andere punten van het kwade af te houden. Zoo volkomen als de herschepping van het ik op eenmaal voltooid is, zoo onvolkomen blijft ons leven lang de omzetting van ons bewustzijn, van onze neiging, en van onzen wil. En het is een punt van het uiterste aanbelang helder in te zien, van wat dan laatste de oorzaak is, omdat we eerst alzoo verstaan kunnen hoe er tweeërlei ik in ons zijn kan, en hoe we spreken kunnen van een ouden en een nieuwen mensch. Er is namelijk ons wezenlijk ik, dat diep verborgen in ons wezen schuilt, maar er is ook ons ik, gelijk dit uit ons zelfbewustzijn spreekt, en wijl nu het bewustzijn zeer aanmerkelijk verschillen kan van wat

schuilt in ons diepste wezen, is het volkomen begrijpelijk, dat een herboren mensch uit zijn *bewustzijn* sprekende, belijdt: *Ik heb gezondigd*, en nochtans, zich rekenschap gevende, van zijn *innerlijk* wezen, even stelling bebuigt: *Mijn ik deed die zonde niet*, want dat ik kan niet meer zondigen.

„De hand die met mij in den schotel indoopt.“

En hij, antwoordende, zeide: Die de hand met mij in den schotel indoopt, die zal mij verraden. (Math. 26: 23.)

Reeds de Psalmist had vanouds geklaagd: *Zelfs de man mijns vredes, die mijn brood at, heeft de verzenen grootlijks tegen mij verheven*, en wat den Christus bij het laaghartig verraad van Judas zoo sterk ontroerde was juist datzelfde: Niet maar overgeleverd, maar verraden te worden, en verraden niet door een verre kennis, niet door een die meeleep, en slechts in de achterhoede hem volgde, maar door een zijner intiemste vrienden, door een verkoren discipel, door een man die dagelijks met Jezus het brood van eenzelfde dish at, en de reepen brood, naar de gewoonte der dagen, indoopte in denzelfden schotel met vruchtensap.

We ontkennen daarom niet, dat het indoopten in den schotel op datzelfde oogenblik gelijktijdig had plaats gegrepen, maar dit moet dan toch onopgemerkt geschied zijn, zoodat Jezus en Judas het verstonde, maar niet de anderen die moe aanzaten; gelijk ook op Judas' vraag: *Ben ik het, Heere?* Jezus' antwoord: *Gij hebt het gezegd*, onder het algemeen geroep voor de overigen moet zijn teloor gegaan. Of hoe anders aan te nemen, dat Petrus en de tien overige discipelen Judas vrij zouden hebben laten uitgaan, en geen poging zouden hebben gewaagd, om zijn opzet onschadelijk te maken? In hoofdzaak houden we daarom aan de voorstelling der Kanttekenaren vast. Dat zeggen van het indoopten in den schotel, was terugslag op Davids bittere klacht in Ps. 41: 10, en in dit aangrijpend woord sprak Jezus de bitterheid uit van wat zijn hart ook hieronder leed.

Het saam aan één dish aanzitten was destijds in nog sterker zin dan thans uitdrukking van saamhoorigheid; openlijke erkenning van gemeenschap, een band die de aanzittenden saam verbond, als leden van één gezin, als jongeren van één zelfden meester, als vrienden van eenzelfde kring.

Wie in recht opgaande linie bijeen hooren als leden van één huisgezin eten dagelijks aan één dish, van één brood, uit éénzelfde schotel. En zoo dikwijls vrienden of bekenden dit aanzitten aan den ééne gezinsdich nabootsen, treden ze daardoor in een enger gemeenschap die in den band des bloeds haar voortekening vindt.

Die éénheid ligt tot zelfs in de éénheid van spijze meer dan afgebeeld. Gelijk Paulus bij den Avondmaalsdich spreekt van *één brood*, en ons Avondmaalsformulier dit symbolisch uitwerkt, zoo ligt uiteraard in het aldoo vernieuwen van veler levensbloed met éénzelfde spijze een saamhoorigheid die tot in de voeding van het lichaam uitkomt.

Verraad nu is er altoos, ook al was de hand minder intiem, zoodra ge van wat ge als toegelaten in den enger kring weet, misbruik maakt om iemand in het verderf te misleiden.

Maar dit *verraad* klimt in afschuwelijkheid met het intiemer karakter dat de omgang van verrader en slachtoffer droeg. Hoe zwakker die band, des te minder boosheid wordt geïtscht om tot verraad te kunnen komen.

Maar is die band nauw en innig, de omgang op voet van zeer teedere intimiteit geweest, dan is er om tot verraad te kunnen komen een graad van zoo schrikkelijke slechtheid van hart noodig, dat de hemel er wrake over roept, en de aarde er van ontzet.

Bij Judas nu kon de omgang met Jezus niet intiemer geweest zijn. *Altus* bij Jezus, *Dagelijks* met Jezus aansittende. In zijn engsten kring niet toegelaten, maar opgenomen. Zijn eigen jonger. Een uit het enge twaalftal. De vertrouwen van Jezus' verkeer en gesprekken. Een man, voor wien Jezus niets verborgen had.

En daarom was hier maar niet verraad, maar verraad van de schrikkelijkste soort. Verraad dat Jezus het bitterst moest aangrijpen. Een openbaring van menscheijk slechtheid, die aan alle trouw en vriendschap vertwijfelen deed. En giftige dolk gevlijmd in het reinste hart.

Jezus' eigen oordeel over Judas gaat in spanning dan ook alles te boven wat Jezus over zijn vijanden heeft uitgesproken.

Voor de ruwaards die hem aan het kruis nageliden bidt hij nog: „Vader, vergeef het hem, want ze weten niet wat ze doen.“

Tot den man die hem zoo onbegrijpelijk, tot driemaal toe, met bezwering verloochenen zou, zegt Jezus: „Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude.“

Maar hier bij Judas lost alle ontferming zich op in het schrikkelijke wee over den man, voor wien niet geboren te zijn geweest, verkieslijk ware. Ook tegenover Judas geen wrakergoep op Jezus' lippen. Nog in Gethsemane heet het: „Vriend, waartoe zijt gij hier?“

Zelfs tegenover Judas leeft nog snijdende huivering bij het indenken van zijn rampzaligheid in Jezus op. Maar toch, *genade* is hier aangesien. Hier zijn de wateren der ongerechtigheid te hoog geklommen. Hier breekt geen enkele lichtstraal van redding meer door. Over Judas hangt voor Jezus' oog niets dan donkere, zwarte nacht. Jezus ziet het reeds in den geest, hoe hij zich zelfden gaat verworgen, en verwordt ter helle vaart.

Om ons kinderen der menschen van zonde te redden, moest Jezus de zonde der menschen tegen zijn persoon, tegen zijn leven op het ontzettend, uit haar diepste diepte laten opbuisen.

En die opbruising van de giftige wateren der zonde uit haar diepsten kolk, is niet op Golgotha, is niet op Gabbatha, is niet in het Sanhedrin, is zelfs niet in de personen die Jezus aan het kruis lasterden, maar is in Gethsemane gezien, toen Judas den Zoon des menschen verraden kon met een kus.

En daarom het oogenblik toen Jezus den afgrond die tusschen hem en de zonde gaapte, het angst gemeten, en het snijdendst in zijn beilig hart den vreeslijken greep der voleide zonde nippen voelde, was toen het tusschen hem en Judas stond.

Gerechtelijke moord is ontzettend, maar *verraad* grijpt het hart veel dieper aan.

Toch moet ge daarom in Judas niet een ater-

ling zien, die door zijn onmenscheijk boosaardigheid buiten u en uw geslacht staat.

Daar neigt het oordeel wel toe, en bij zoo schrikkelijk laaghartig gruwel kunt ge u haast niet inbeelden, dat ge nog met een mensch van gelijke bewegingen als gij te doen hebt, en dan ziet ge in Judas meer een *duivel* dan een *mensch*. Maar de historie van het Evangelie vraakt en weersprekt die geliefkoosde voorstelling, die over Judas als een demon heenvalt, om het eigen hart aan de pijnlijke gemeenschap met het hart van den verrader te onttrekken.

Al voer Satan ten leste in Judas' hart, hij zelf was geen duivel, maar een mensch als gij, en wie uwer in die drie jaren van Jezus' omwanderingen op aarde Judas in Jezus' kring ontmoet had, zou van verre niet vermoed hebben, dat deze schijnbaar zoo vrome man ten slotte rulk een schandelijk stuk bestaan zou.

Judas had zich tot Jezus aangetrokken gevoeld. Hij had alles verlaten om Jezus te volgen. Hij had zich nauw aan Jezus aangesloten. Toen te Kapernaum zoo velen van Jezus waggings, was hij gebleven. Niet maar onder de zeventig, maar onder de kleine groep van het twaalftal was hij opgenomen. Drie jaren lang had hij in het volgen van Jezus volhard. Met de overige elf was hij door Jezus uitgezonden om het Evangelie aan de steden van Juda te brengen. Om voor Jezus te roepen en voor Jezus te winnen was hij het land doorgegaan. Hij had tekenen en krachten gedaan in Jezus' naam. Zelfs was de geldeurs van het heilig gezelschap hem toe vertrouwd. En nergens vindt ge op het Evangelieblad in het verhaal van die lange jaren ook maar één daad, één woord van Judas opgeteekend, waasuit te vermoeden viel, dat hij op het oog van de overige vrome jongeren te onderscheiden viel. Eerst op het laatst spreekt Johannes van gelddieverij, en van zijn uitroep voor de armen.

Geen twijfel dan ook, of, als ge Judas met de overigen waart getrokken, zoudt ge niets aan hem bespeurd, niets kwaads van hem vermoed hebben, en zoudt ge onder den indruk hebben verkeerd, van ook in Judas een vroom en getrouw volging van Jezus te mogen broeuten.

En wel verre van daar dat Judas' verschijning een afschuw in u zou hebben verwekt, zoudt ge hem met eerbied genaderd zijn, en om zijn vriendelijke aanhankelijkheid aan Jezus bewonderd hebben.

Zoo is de ware Judas der historie, die met de gewone voorstelling der legende niets gemeen heeft.

Jezus had hem van meet af doorgrond, want hij wist wat in den mensch was, maar in den omgang merkte men daar niets van, en Judas merkte het zelf niet. Het gif van het kwaad heeft uit zijn hart opgewerkt, zonder dat hij klaarlijk aan zichzelfden ontdekt werd.

En zeg nu niet, dat Judas van Jezus de oprichting van een sardsch koninkrijk verwachtte, en dat zijn geestelijke overbuijing naar Jezus vervalsch was door zucht naar aardsche grootheid. Immers het staat vast dat dit tot op het laatst met al de jongeren het geval was. Het zuiver geestelijk koninkrijk verstonde uit hen niet één.

Tusschen hen en Judas school het verschil alleen hierin, dat *zijn* aardsche grootheid ecrucht door de tegenstelling met het geestelijke geprikkeld en vererend werd, terwijl ze bij de overige discipelen door den glans van Jezus' geestelijke grootheid getemperd werd, en ten slotte gebluscht.

Als geestelijke grootheid u niet in de diepste kern van uw wezen boeit, begint ze ongemerkt u tegen te staan, u te hinderen, uw weerzin te wekken, en eindigt met verzet en vijandschap in uw ziel wakker te roepen.

Dat is aan de martelaren gezien, wier geestelijke heldenmoed hun beulen nog slechter maakte dan ze waren.

En onder die ziekundige reactie is ook Judas te bezwaken.

Hij kon Jezus ten slotte niet meer uitstaan. Er vlamde *haat* tegen Jezus' geestelijke grootheid in zijn hart op. Een haat die in het eind niets meer ontzag. En wat er in dat hart omging en in dat booze Judasooq sprak, toeh hij op Jezus in Gethsemane toeliep, en hem een kus op het heilig gelaat drakte, weigert menscheijk taal uit te spreken.

Maar zoo staat Judas dan ook niet meer voor u, als een man, wien ge verachtelijk toeroept: Ga van mij uit, ik ben heiliger dan gij. Neen, die in slechte, die booze Judas komt zoo vlak naar u staan, en u zeggen, dat in u eigen menscheijk hart de kiem schuilt van diezelfde boosheid, die hem tot deze uiterste daad van helse boosheid gebracht heeft.

Zoo heeft Judas naast Petrus, naast Johannes naast Nathanael gestaan, met hen omgegaan, met hen verkeerd, met hen aangezet, dat niemand iets aan hem merkte. En toen Jezus riep dat één uit hen hem verraden zou, heeft niemand geantwoord: Dat moet Judas zijn. Ze vroegen heel anders: *Ben ik het, Heere?*

En zeg nu niet, dat dit is, om bang voor u zelve te worden. Immers dat bang zijn voor u zelve, zou juist bewijs van kennis van u zelve zijn en van angst voor de zonde die in u woont.

Die sta, zie toe dat hij niet valle.

En juist meer dan één uit die gerusten in Sion, die wel op Judas smaalden, maar nooit bang voor zichzelfden waren, kwam tot dien val het eerst.

Zielkundig niet juist, maar toch zoo aangrijpend waard, is wel eens gezegd: Er huist een boos die in u binnenste, en Satan port dat booze dier telkens en telkens weer aan, om u te verschuren en te verdervren.

Wie dit niet gelooft, wordt er het eerst door verrast, en zoo God het niet verhoedt, door verstonde.

En veilig staat hij alleen, die voor dat booze dier in zijn eigen hart een gepeend heeft, en wetende dat hij het in zich om draagt, er tegen *waakt* en *hielt* en *strijdt*.

Amsterdam, 18 Maart 1898.

Deputaatschappen.

I.

Saanroeping der kerken in Synoden-Generaal van minder talrijke samenstelling, komt ook in aanraking met de *Deputaten Synodi*. Daarom kan het zijn niet hebben, dat de beteekenis dier Deputaten in het Gereformeerde kerkrecht iets van naderbij bezien wordt.

Het benoemen van Deputaten vindt zijn oorzaak in de onmogelijkheid, waarin de gezamenlijke kerken zich bevinden, om alle voorkomende zaken, op elk gegeven oogenblik zelve en saam af te doen.

Denkt ge u geïsoleerd op een klein eiland drie dorpen, en op elk dorp een Gereformeerde kerk, en in elke kerk een kerkeraad van niet meer dan drie leden, en Dienaar, een Ouderling en een Diaken, zoo zou de Synode van deze drie kerken elk oogenblik kunnen saamkomen, slechts uit zes leden zijn samengesteld, en elke voorkomende aangelegenheid in eigen persoon en *in loco* kunnen afhandelen.

Loopt daarentegen het aantal verbonden kerken over de driehonderd, en zijn onder die kerken, kerken met kerkeraden, die uit twaalf en meer personen bestaan, dan wordt zulks onmogelijk. Een goede duizend Dienaren en Ouderlingen kunnen niet saam Synode houden, kunnen niet elk oogenblik bijeenkomen, en zijn veel minder nog in staat, om alle ingewikkelde zaken af te doen, en *in loco*, d. i. ter plaatse, waar een geschil uitbrak, te gaan onderzoeken en afdoen.

Het is alzoo niets anders dan te groote talrijkeheid en te verre verspreidheid van de saamverbonden kerken, die er met noodzakelijkheid toe leiden moet, om wat niet alle saam kunnen doen, in aantal na te laten doen, door mindere in aantal, die daartoe door alle saam aangewezen en gemachtigd worden.

Deze noodzakelijkheid ligt zoozeer in de natuur der dingen, dat zelfs bij oproer en onwettelijke wijze van handelen vanzelf opkomt. Als een wilde hoop van duizend man een stadhuus belegert, en er moet tusschen hen en den burgemeester onderhandeld worden, dan spreken niet alle duizend, maar dan kiezen die duizend een drietal of een tweetal mannen, die in hun naam met den burgemeester spreken gaan.

De apostolische kerken deden, blijkens het verhaal der Handelingen, desgelijks. En al is de natuur der kerken van de natuur der wereldlijke vereenigingen onderscheiden, doch bestaat ook de kerk uit *mensen*, die als zoodanig al wat noodzakelijk uit de menscheijke natuur en uit de natuur der menscheijke saamvoeging of organische saamhoorigheid voortvloeit, met zich in de kerk brengen, zoodat de kerk er aan gebonden is.

In den staat der heerlijkheid moge deze beperktheid wegvallen, en ons een voorstelling gegeven worden van de „vergadering der volmaakt rechtvaardigen“ waarin allen saamleven, als in één Vaderhuis, en voor dat rijke leven mogen gemeenschapsmidde-len tusschen mensch en zelsch verleend worden, die zelfs onze snelle gemeenschap door telegram en telephon geheel in de schaduw stellen, en door *Stad* in zijn *Throughh* slechts gedroomd zijn, — op aarde verkeeren we nog niet in dien toestand. Hier op aarde zijn we nog van elkaar gescheiden door afstanden, en kan slechts een zeer beperkt aantal menschen saam éénzelfde handeling uitrusten. Ter uitvoering van een zaak moet het getal liefst de drie niet te boven gaan.

Saamvergaderen met meer dan vijftig personen in één college is het hoogste cijfer dat is toe te staan, om vlotte, vlugge beradslaging mogelijk te maken.

Daarbij komt dan nog dat de personen die hier saamvergaderen en handelen moeten allen ambtsdragers zijn, die niet dan een beperkten tijd aan hun gewonnen werkkring ontnemen kunnen. Zelfs onder de nu voorbijgegangene toestanden, toen er vele drukke Deputaatschappen waren, talrijk saamgesteld, en waarin niet zelden, met allerlei mandaat, dezelfde personen zitting hadden, is er over geklaagd, dat deze enkele predikanten zoo dikwijls van huis moesten en zoo veelmalen op reis waren, dat hun kerk er onder leed.

Alle deze, van onze menscheijke toestanden, en van onze menscheijke natuur onafscheidelijke omstandigheden, hebben er nu toe geleid de noodzakelijkheid in te zien, om velen *door enkelen* te doen handelen, en die enkelen door de velen te doen aanwijzen en machtigen.

Ook een andere wijze om aan deze ongelegenheid te ontkomen was van andere zijde beproefd.

Als er velen en enkelen zijn, is er tweeërlei weg van gemeenschap.

De ééne weg, die van de velen tot de enkelen leidt, en de andere weg, die van de enkelen leidt tot de velen.

Die weg van de enkelen tot de velen is de weg der *Hierarchie*. Op de kerk wordt dan het type van het gezin, niet dat van saamvergadering toegepast. In het gezin is eerst de enkele: de vader, en uit dezen komen de velen, t. w. de kinderen. En zoo nu ook ging men in de kerk van den enkele: den bisschop, uit, en kwam zoo tot de velen, eerst in de ambtsdragers der enkele kerken, en door die ambtsdragers tot de leden dezer kerken. Men had dan eerst den bisschop, uit hem als door hem geordend de ambtsdragers, en onder deze, als door hen gewonnen en bediend, de leden. Naar boven toe moesten dan de vele bisschoppen weer in den aartsbisschop, en alle aartsbisschoppen saam in den paus hun éénheid vinden.

Dit is de geestelijk-patriarchale hiërarchie, die vanzelf is opgekomen, als middel, om de concentrering van de velen in de enkelen, en ten slotte in éénheid mogelijk te maken. Een nabootsing van de familie, gelijk de familie in gezinnen vertakt is.

Onzuivere nabootsing van dit type is er, als men gelijk in de Synodale hiërarchie ten ontzint, besturen voor de personen in plaats stelt. Geen Paus maar een Synodale Commissie, die voor heel het kerkerverband optreedt. Geen Aartsbisschop maar een Provinciaal Bestuur, dat over heel een Provincie te zeggen heeft. Geen Bisschop maar een Classicaal Bestuur, dat te zeggen heeft over een geheele Classis.

En tegenover dit hiërarchische type staat nu het grondtype van de Gereformeerde Belijdenis, die de kerken in verband niet

als een gezin, maar als een *vergadering* beschouwt, de vergadering der geloovigen.

De diepe grond van dit type ligt daarin dat de Gereformeerde Belijdenis haar organische éénheid in het geestelijke, en dus in Christus, vindt, en deswege op aarde, in het zichtbare niet anders dan tot een mechanische éénheid, door saamvergadering komen kan.

Christus, zonder plaatsbeleeder op aarde, Christus zonder intermediair met alle geloovigen en elk geloovige in geestelijk verband, en daarom op aarde geen andere gemeenschap dan onder Christus en door saamvergadering der geloovigen in kerken en Synode mogelijk.

Uit dat tweeërlei grondtype 1°. van het Roomsche-hiërarchische, en 2°. van het Gereformeerde kerkrecht, volgt nu vanzelf tweeërlei onderscheiden wijze van de zaken te behandelen.

En gezin, een familie leeft anders, en wordt anders geleid, en volgt een anderen regel van handelen, dan een vergadering. Is dus eenmaal beleden, dat voor ons de kerk een vergadering, een saamvergadering van geloovigen is, dan volgt hieruit rechtstreeks, dat onze wijze van handelen den vasten regel moet volgen, die voor alle goede vergadering is aangewezen door den aard en de natuur van het vergaderingswezen zelf, en dat geen gezinsregel of hiërarchische wijze van doen, hierin tusschenbeide mag komen.

In deze onomstootelijke waarheid nu wortelt het *Deputaatschap*, en naar dien regel moet het gericht en beoordeeld worden.

Iets waaruit vanzelf volgt, dat het Deputaatschap twee lijnen aangeeft. De ééne lijn loopt men af, om uit de vergadering der geloovigen te komen tot de vergadering van alle kerken; en de andere lijn, om uit de vergadering van alle kerken te komen tot afdoening van zaken.

Er zijn overal in het land vergaderingen van geloovigen. Woonden alle menschen van eenzelfde land bijeen, zoo zou er maar ééne vergadering van geloovigen zijn. Ons land heeft nauwelijks zooveel inwoners als Londen alleen. Het bijeenwonen van vijf miljoen menschen op één plek is alzoo een feit. En woonden zoo ook alle inwoners van ons land in Amsterdam, zoo zou er niet meer dan één kerk, die van de hoofdstad, zijn.

Nu daarentegen woont er slechts één tiende in Amsterdam, en de overige negen tienden verspreid door het land. Daardoor ontstaan de vele kerken, die plaatselijk gescheiden zijn, en alzoo rijst in de eerste plaats de vraag, hoe vereenigt ge deze tot ééne saamvergadering in Synode-Generaal?

Dit is het eerste Deputaatschap, dat men wel in den regel niet Deputaatschap noemt, en vaak als Delegaatschap er van onderscheidt, maar in den grond der zaak is deze onderscheiding zonder oorzaak. Deputaat beteekent afgevaardigde, een voor iets aangewezen persoon, die in naam van velen, en door hen gemachtigd, iets gaat uitrusten.

Zoo is er concentratie van den kerkeraad in de afgevaardigden ter Classis, concentratie van de Classis in de afgevaardigden ter Provinciale Synode, en concentratie van de Synode-Generaal in de afgevaardigden ter Synode-Generaal. Deze nu worden *gezonden*. Ze gaan niet uit eigen hoofde. Wel in hun ambt, maar met krachtens hun ambt. Die thuis blijven, staan in hetzelfde ambt, maar gaan niet. Zij gaan omzette te aangewezen, gezonden, afgevaardigd zijn, en hun bevoegdheid ontleenen ze aan den *credentibrief* die den last en de macht van hun afvaardiging inhoudt.

Zonder over namen te twisten kan alzo gezegd, dat dit de eerste lijn van het Deputaatschap is, die lijn, waarlangs de vele kerken zich concentreeren in ééne vergadering of Synode, die juist daarom Synode-Generaal, d. i. saamkomst van alle kerken heet.

Maar hiermede kan men niet volstaan. Die aldus saamgekomen vergadering moet handelen met opzicht tot enkele kerken, enkele personen in de kerken, en aangelegenheden behartigen van alle kerken saam.

Voorzover het nu daarbij aangelegenheden geldt, die in een korte spanne tijds kunnen worden afgedaan, en afgedaan zonder nader lokaal onderzoek, geschiedt het op de Synode-Generaal, op een Synode-Generaal, of op een Classis zelve.

Maar lang niet alle aangelegenheden leenen zich hiertoe. Er zijn ook aangelegenheden die over een heel jaar loopen, en steeds doorgaan, en dan ook gestadige verzorging eischen, en er zijn andere aangelegenheden, die eerst dan voor uitvoering vatbaar zijn, als de Synode reeds lang uit-een is gegaan.

Dit nu noodtaakt zulk een Classis, zulk een Synode-Generaal of Synode-Generaal, om broederen aan te wijzen die uit haar naam, en krachtens haar besluit, deze aangelegenheden beredderen, verzorgen of afdoen moeten. En daartoe nu benoemt dan zulk een vergadering bepaalde personen, aan wie zij haar besluit voorlegt, aanwijst wat er te doen en uit te voeren is, hun opdraagt dit aldus tot een goed einde te brengen, en zich deswege te verantwoorden, zoodra de kerken weer in Synode-Generaal, Synode-Generaal, of in Classis zullen bij-een zijn.

En deze broeders nu heeten *Deputaten* in engeren zin.

Gebeldhouwde figuren.

Nog altoos zijn er enkelen, die achten dat het Tweede gebod een engelenfiguur of de figuur van den harpenaar op een orgel uit onze kerken bannen moet.

Hierin vergissen deze broederen zich. Dit blijkt uit wat in den Tabernakel, en

zoo ook geboden

Daar van ding en onder bijnen, l bloemen

Dit al geweest, te versta de plaats ding van want het „Gij zul noch es boven is onder of

Nu we beeld, hemel granaats gelijken was, en deze in i

Hierul gebod u zelf, en

Het I deelen. (van een bidden es

Maar I niet, dat hemel es maken of

Dit laa van de Ge onze Ge kansel en glan all aanbracht uitsluitm beeldenve

Maar e de Mahor gebod in noch op noch in b dat lijkt.

Ze hel maar lou ment, dat

Altham ons geen gemerkt, omdat er den harpe daarom d Immers

We kon Een woo omdat ju drukt, G moeten.

„Vergas Hat ver het oog.

Op Sio maar een was op. Arke des de tegen tusschen i werd het dieping v priesters i den hooge verre in e In het f met zijn meê te ve

Voor on maar dat Christus v voorhangs nakel, die is. In dat altaar. En in den v wat daar l waarvoor bediening den hemel

De zaale blijft dus. beide male bedient, l wordt opy geloovigen en er zalij verschil, d Heilige op plaats is i niets hebby voorhof al aanbilden, wen, en i vreugde en

Wilde m wen en t saamhangt, noemen: J fout, dat n venen onzes varen.

Doch eer geconstate telijke kerl het heilig losgelaten, onder het i op aarde te maar een b

Bij dat, ook een al aarde, en e is zonder h zien we d in de Chris terugkeeren offerande v Dienaar de om deze o

Dit alles